

**Zaklad
rubinov**

TESSA AFSHAR

Mislila sem, da se bo človek, ki je odrastel na tej zemlji, bolje spoznal na svoje delo kot pisarka, kakršna sem bila jaz. Z zdravo pametjo, ki sem jo premogla, sem z lahkoto videla, da gre glavni vrtnar predaleč. Vinsko trto je vendar uničeval. Zdrava pamet v meni je zmagala.

»Bardija, nehaj!« sem zahtevala. »Uničil jo boš.«

Zaposleni prsti so obstali. »Uničil, milostljiva?«

»Skoraj nič ni ostalo od nje.«

Hropeče se je zahahljal. »Temu pravimo obrezovanje.«

»Je obrezovanje uničevanje vinske trte?« Te besede sem skušala izreči bolj blago, a so vseeno izpadle nekoliko ostro.

Starec je zavzdihnil in odložil nož na tla. »Vinska trta nima dovolj hranil, da bi vzdrževala vse te mladike. Čez dve leti bi rastline res bile večje, a večina grozdov ne bi dozorela. Tisti, ki bi dozoreli, pa bi bili grdi na pogled in slabe kakovosti.«

Pokazala sem proti tlom. »Če bi bolj gnojil, bi morda bolje rastle. Ta zemlja je videti precej slaba.« Ne vem, zakaj sem bila tako stroga, saj sem vedela, da Bardija nima dovolj pomočnikov. Kako naj bi sam gnojil te trte? Naredil je vse, kar je lahko.

Bardija ni bil videti užaljen zaradi mojega izbruha. Mirno je rekel: »Ja, zemlja je zelo slaba, ampak trta potrebuje prav to, milostljiva.«

»Trta potrebuje slabo zemljo?« Presenečeno sem ga pogledala. »Saj si ravnokar rekel, da nima dovolj hranil.«

Nekaj trenutkov je tiho razmišljal o tem, kaj mi bo odgovoril, jaz pa sem mislila, da je končno uvidel. Namesto tega mi je pomignil, naj stopim k njemu. Bila sva blizu vrha pobočja. Pokazal mi je, naj pogledam pobočje pod nama. »Kaj vidite, milostljiva?«

Z roko sem si zastrla oči pred soncem. »Vinograd,« sem rekla in skomignila.

»To ni le vinograd, ampak eden najboljših vinogradov v Perziji. Sam kralj vsako leto prosi za vino iz tega vinograda.

Moj gospodar ima v lasti več vinogradov, nobeden od njih pa ne daje vina, ki bi se lahko primerjalo s tem. Pridelek je majhen, ampak izvrsten. Bi obrodil bogatejše sadove, če bi zemljo bogato pognojili? Najbrž, toda vino ne bi bilo tako dobro.« Sklonil se je in pobral prgišče kamnite prsti, da bi mi jo pokazal. »To je skrivnost vina, ta borna prst, to sonce in to pobočje.«

»Ne razumem,« sem rekla, nato pa se spomnila na njegove izvrstne spretnosti in leta izkušenj. Zdrznila sem se ob spoznanju, da sem se smešila, ko sem skušala popravljati moža, ki je imel v mezincu več znanja kot jaz v vsem telesu.

Prijazno se mi je nasmehnil, kot bi zaslužil moje misli in nelagodje. Lahko bi se naslajal nad tem, vendar je rekel: »Zaupal vam bom skrivnost vinske trte, milostljiva. Trta mora *trpeti*. Korenine morajo prodreti v to zemljo, se boriti za preživetje med kamni, med skalami iz apnenca; to da vinu aromo, okus, edinstven značaj. Te trte bodo rodile vino, s katerim se ne bo moglo primerjati veliko drugih vin – ne zato, ker je bilo trtam lahko, ampak zato, ker so se morale boriti za preživetje.«

Obstala sem. »Vinska trta *mora* trpeti?«

»Ja, najboljše sadove obrodi, če trpi in se bori.«

»Žal mi je. Nobeno bitje ne bi smelo prenašati bolečine.«

»Bolečina je del življenja. Trpljenju se nihče ne more izogniti, ne vinske trte ne mi ljudje. Morda pa smo ljudje kot vinska trta in nas stiska le okrepi?«

Vsaj v nečem je imel Bardija prav: hud boj je del življenja. Svet, v katerem sem živela, ni bil nikakršen rajski vrt. Tega me je naučilo življenje samo. Dokazi, ki sem jih videla na lastne oči, so me prepričali o tem. Svet je že po svoji naravi kelih bridkosti. Ali nisem že od otroštva pila iz njega? Ali nisem izgubila ljubljene matere? Ali se ni moj oče odmikal od mene, ker me ni mogel imeti rad? Ali nisem celo tedaj, ko sem našla svoj poklic, hrano za dušo, vseh dni in noči prebila v krempljih strahu pred neuspehom? Ali ni-

sem izgubila vsega, česar sem se silno oklepala? Ali se nisem znašla v jalovem zakonu? Ali nisem bila ujeta v krempljih zahrbtnega človeka, ki me je skušal uničiti?

Sklonila sem se in pobrala mladiko, ki jo je Bardija odrezal in odvrigel. Še vedno je bila lepa in zelena, a na vročem soncu, brez stika s trto, bo v nekaj urah ovenela in umrla. Opazovala sem široke liste in rekla: »Že tako je težko, ker se morajo te rastline boriti s tlemi, v katerih so zakoreninjene. Ali moraš res še ti trti povzročati bolečino, ko ji režeš mladike, Bardija?«

Bardija je s tal pobral svoj kratki nož in ga napeto gledal. Rezilo se je na soncu bleščalo kot žarek mesečine. »Pomislite, gospa, vrtnar sem in dobro vem, kaj trta potrebuje, da obrodi. Vi pa vidite le to, kar odrežem. Trto obrežem, da se lahko obnovi. Vzamem ji, da jo obogatim. V rokah držite ovenelo mladiko in vidite le njo, jaz pa vem, da sem trti omogočil plodnejše življenje.«

Bardija se ni zavedal, da so me njegove besede zadele naravnost v srce. Kot Judinja sem verovala v enega Boga – enega Gospoda nebes in zemlje, enega vsemogočnega Stvarnika. Ta Bog je v prisposodbi, ki je Bardija ni mogel poznati, sebe včasih imenoval za vrtnarja in Izrael za svoj vinograd.

Dih mi je zastal, ko sem prišla do dveh spoznanj ob Bardijevem razkrivanju skrivnosti vinske trte. Prvo je bilo, da trpljenje vinske trte izboljša kakovost njenih plodov. Če bi jo pustili, da bi lepo v miru rasla, bi bila uničena. Če je bilo moje življenje količkaj podobno vinski trti, potem me to gorjé, ki se je zgrinjalo name, ne bi smelo uničiti. Lahko bi bilo moja odrešitev.

Drugo spoznanje pa je bilo, da je Bardija, strokovnjak za vrtnarstvo, Bardija, nežni skrbnik trt, človek, na katerega so se te rastline zanesle, v pravem trenutku zarezal in zasekal v vinsko trto. S tem je povečal njeno trpljenje. Rezal je mladiko za mladiko, dokler v njej skoraj ni bilo več življenja, vsaj meni se je tako zdelo. Vendar pa vinska trta

potrebuje to neizprosno nego. Bardija je rekel, da trto obrezuje, da bi jo obnovil. Vzel ji je mladike, da bi jo obogatil.

Vedela sem, kaj je mislil, ko je govoril o trpljenju trte. Ne bo dovolil, da bi jo napadli škodljivci ali da bi se pod njo razrastel plevel. Čeprav ni imel dovolj delavcev, ni blizu trt prišel niti en rilčkar ali hrošč. Vedel je, kaj mora uničiti, kaj izboljšati in kaj zaščititi.

Če je Izrael božji vinograd, ali sem potem jaz ena od njegovih malih vinskih trt? Ali je Bog Bardija moje duše? Ali me ščiti pred tistim, kar bi me uničilo? Ali zdaj obrezuje moje veje, da bi mi dal obilnejše življenje? Ali bom tudi jaz nekega dne obrodila sadove, vredne kraljeve mize?

Ob misli na to so mi v oči privrele solze. Ne bom dovolila, da mi spolzijo po licih. Venečo mladiko, ki jo je odrezal Bardija, sem tako stiskala, da so mi prsti odreveneli. Bila je kot življenje, ki sem si ga želela in mi ga je Bog vzel. Nisem si želela obilnejših sadov. Želela sem le nazaj tisto, kar sem že imela.

Medtem ko smo čakali na Gobrijevo vrnitev, sem skovala načrt. Izvedeti moramo čim več o Teispu, njegovih navedah, zvezah in njegovem preživljanju prostega časa, kar bi nam lahko razkrilo skrivnost slabega vodenja posestva. Zato smo pozornost usmerili na ponedeljke. Kje Teisp preživi toliko časa? In s kom ga preživi? Zvedeli smo lahko le tako, da smo mu sledili. Z menoj niso mogli iti vsi, ker bi Teisp gručo ljudi zagotovo opazil. Tudi sama si nisem upala iti, če bi šlo kaj narobe in bi morala poslati po pomoč. Nazadnje sem s seboj vzela Bardija, Pari in Suzano pa prepričala, da sta ostali doma in bi poiskali pomoč, če se mi dva ne bi vrnila.

V nedeljo ponoči nisem mogla spati. Kratkočasila sem se s tem, da sem dvomila o tehtnosti svojega nevarnega načrta. Teisp ni človek, s katerim bi se lahko igrali. Vedela sem, da je nevaren. S svojim naklepom sem v nevarnost spravlja-

la tudi Bardija. In zakaj? Da bi ujela nepoštenega upravnika? Zakaj bi meni moralo biti mar za stanje, v kakršnem je posestvo, če se moj mož požvižga na to?

Vendar pa ni šlo za premoženje niti za denar. Šlo je za blaginjo mojih ... mojih prijateljev. Prešinilo me je spoznanje, da že nekaj časa na te ljudi nisem gledala kot na svoje služabnike. Imela sem jih za svoje prijatelje. Ponudili so mi prijateljstvo, kakršnega še nisem izkusila. Želeli so si moje družbe in v veselje jim je bila. Slišali so moje strahove in me tolažili. Poznali so mojo najslabšo plat in ostali ob meni. Morala sem se po najboljših močeh potruditi in jim olajšati vse večjo stisko.

Čeprav je bilo obzorje še vedno ovito v temo, sem se s Parijino pomočjo oblekla. Z Bardijem sva se dobila pred upravnikovo sobo. Ni nama bilo treba dolgo čakati. Iz sobe je prišel dobro spočit. Proti hlevom se je napotil s poskočnimi koraki. V duhu sem zagodrnjala, ker sem mu zamerila veselje, ki je velo z njegovega obraza, osvežilni spanec, ki si ga je privoščil, še najbolj pa odločitev, da pojezdi na svoj cilj.

Vsekakor sem pomislila na možnost, da bo odjezdil na konju. Glede na to, koliko je bilo do palače, je bilo to najverjetneje, ni pa mi bilo všeč. Niti tedaj, ko bi mi šlo za življenje, ne bi mogla jezdit konja, na oslu pa mi je postalo slabo. Izbrala sva osla. Vsaj za potovalne dokumente nama ni bilo treba skrbeti, ker je področje spadalo pod predmetje Perzepolisa.

Z Bardijem sva sedela na krotki živali in na varni razdalji zasledovala Teispa. Bardija, ki je bil vaje jahati tega osla, je sedel spredaj in krotil njegovo zlovoljno naravo, jaz pa sem se zadaj oklepala koščenega vrtnarjevega pasu in molila, da ne bi padla z osla.

Ko je Teisp vstopil v središče Perzepolisa, je sonce že vzhajalo, veličastno kot kraljeva krona. Njegov vpadljivi blišč name ni naredil nikakršnega vtisa. Imela sem le eno

željo: da bi upravnik hitro prispel na skrivnostni cilj, da bom lahko zlezla z majajoče se živali. Želja se mi je kmalu izpolnila. Na ulici, polni trgovin, je Teisp ustavil konja in fantu, ki ga je čakal, podal vajeti.

Z Bardijem sva se ustavila precej za njim iz strahu, da naju ne bi opazil. Teisp pa očitno ni vedel, da ga zasledujeva. Skokoma se je povzpел po lesenih stopnicah v vrhnje nadstropje trgovske zgradbe. Stopila sem korak nazaj in si ogledala ulico. Številne nizke hiše so bile skromne trgovine – čevljarne, trgovine s posodo, točilnice. Vrhnja nadstropja so bila v nasprotju z njimi videti kot stanovanja. Čeprav to ni bila razkošna četrt, ne bi mogli reči, da je revna. Stavbe so bile videti dobro vzdrževane, ulica široka in čista in pred trgovinami so stali lončki, v katerih so se bohotile barvite rože.

»Tukaj počakaj,« sem ukazala Bardiju. Držal se me je kot klop in mi sledil na vsakem koraku. Zavila sem z očmi. »Prav. Toda bodi tiho in me ne prekinjaj, ko bom spraševala.«

V pritličju, pod stanovanjem, v katerega je šel Teisp, je obilen trgovec ravno odpiral svojo trgovinico.

Kozmetika. Sijajno. Edina kozmetika, o kateri sem nekaj malega vedela, je bil kohl. Nekoč sem gledala, kako so kraljičine služabnice izdelovale črni prah za senčenje oči. Izredno potrpežljivo so zažigale mandlje in pistacije, enega po enega. Na dnu lončene posode so se nabrale saje, ki so jih postrgale in uporabile za izdelavo kohla.

»Imate kohl? Naj bo iz mandljev in sveže pripravljen,« sem rekla, da bi zvenelo, kako nekaj vem o tem.

»Gospa, imam triindvajset različnih vrst. Katerega bi želeli?«

Skoraj se mi je zaletelo. *Triindvajset različnih vrst?* Pre-sneto, na koliko različnih načinov pa lahko zažgejo mandlje? Pokazala sem srebrno amforo. Bila je dovolj majhna, da ne bi smela preveč stati. Ko mi je trgovec povedal ceno, se mi je spet skoraj zaletelo.

Potem ko sem zelo resno barantala z njim, sem postala lastnica kohla, ki ga nisem potrebovala, trgovec pa je bil dobre volje in zgovoren. Tedaj sem začela vrtati vanj.

»V mestu bi rada najela stanovanje. Prijatelj mi je povedal, da je stanovanje nad tvojo trgovino morda na voljo.«

»Tisto zgoraj?« Trgovec si je poravnal okrogli klobuk. »To je vsekakor zasedeno. Narobe so vam povedali.«

»Si prepričan? Prijatelj mi je zagotavljal, da bo v kratkem prosto.«

»Ne bo. V tistem stanovanju živi Aspazija. Odlično se znajde sama. Resda je kurtizana, a ima le eno stranko, ki dobro skrbi zanjo. Pravzaprav ste ga ravno zgrešili, trenutno je pri njej.«

Bardija se je odhrkal. S komolcem sem ga dregnila v stran, da je obmolknil. »*Hetaira* je, kaj? Ali morda potrebuje pomoč? Sodelavka bi mi prišla prav.«

Bardija je napadel kašelj. Udarila sem ga po hrbtu.

»Je vse v redu z njim?« me je vprašal trgovec.

»Oh, ja. Le leta se mu nabirajo, veš. Te dni je zelo težko najti dobre pomočnike,« sem rekla. »V zvezi s to Aspazijo ...«

»Saj res. Zanima vas, ali išče partnerico. Ne verjamem. Ni ji treba, ker ima tega tipa z dolgo čeljustjo. Obišče jo vsaj enkrat na teden, ob ponedeljkih, naj bo sonce ali dež, in še večkrat, če ima možnost. Vse ji plača – najemnino, obleke, hrano. Zakaj bi taka ženska potrebovala sodelavko?«

Predrzo me je gledal in se z očmi sprehajal po meni od glave do pete. »Če pa iščete zaščitnika, mene bi zanimala tako imenitna ženska, kot ste vi. Kakšna je vaša cena?«

Tedaj me je prvič v življenju nekdo povabil v posteljo, čeprav sem pravzaprav sama nevede prispevala k temu. Nisem vedela, ali naj mi to laska ali naj se mi gabi. Zdelo se mi je nemogoče, da bi se moški tako zanimal zame, da bi bil pripravljen plačati za mojo pozornost.

Še preden bi lahko odgovorila, je naprej stopil Bardija. »O tem se boš moral pogovoriti z menoj, ampak danes ni-

mam časa.« Potem me je zgrabil za roko in me vlekel za seboj, dokler nisva prišla do najinega osedlanega osla. Poseedel me je na njegov hrbet, še sam sedel nanj in odjezdil, še preden bi lahko svojemu novemu občudovalcu pomahala v slovo. Tako hitro sva jezdila proti domu, da so mi šklepetali zobje.

Ko je prišel iz hleva, si je nekaj momljal v brado. Nisem slišala, kaj je govoril, slišala pa sem nekaj o njegovi usodi, če bo gospod Darej kdaj izvedel za to. Zamišljeno sem mu sledila. Tedaj sem opazila, da se mu tresejo ramena, čeprav ni kašljal.

»Hitro sta se vrnila!« je vzkliknila Pari, ko naju je zagledala na poti v kuhinjo.

»Ne dovolj hitro,« je odvrnil Bardija. »Z nekim trgovcem je skoraj sklenila pogodbo za kurtizano.«

»Kaj?«

»Iz njega sem skušala izvleči podatke. In uspelo mi je.«

»Kaj pa sta izvedela?« me je vprašala Suzana.

»Povedala ti bova, potem ko naju nahраниš,« sem rekla. Še nekaj minut prej sem bila čisto zelena od slabosti zaradi ježe in bi me že ob misli na hrano pobralo. Zdaj pa, ko sem stala na trdnih tleh in nisem bila več pod stresom zaradi vohunjenja, me je želodec opomnil, da nisem jedla že od poldneva prejšnjega dne.

Nismo pomislili na to, da pripadamo različnim družbenim slojem, sedli smo k preprostemu kosilu. Jedli smo ovčji sir, še topel nekvašeni kruh in kuhano lečo s čebulo in z Bardijem sva tovarišicama pripovedovala o najini prigodi.

Pari je zažvižgala. »Ta sumljivi upravnik je pravi ženskar. Eno ima v Ekbátani, drugo v Perzepolisu. Kje najde čas?«

»Tukaj nekaj smrdi,« sem rekla s polnimi usti leče.

»Vemo,« je rekla Suzana.

»Ne. Hočem reči, da se nekaj ne ujema. Ves denar, ki ga privarčuje pri vodenju tega posestva, se steka v tovarno v

Ekbátani. Če s tem denarjem vzdržuje Mandano in njena dvojčka, s čim potem vzdržuje Aspazijo? Vzdrževanje kurtizane ni poceni. Z upravniško plačo si tega ne more privoščiti.«

»Najbrž slabo gospodari še s katerim od posestev gospoda Dareja.«

»Mislim, da ne.« Tudi sama sem pomislila na to, kar je omenila Suzana, zato sem med spisi skušala najti podobne kršitve še drugje. »Odgovoren je samo za nekaj posestev. Kolikor sem lahko videla, le dve med njimi kažeta znake precejšnjih nepravilnosti. To in tisto v Ekbátani.«

»Torej je vzdrževalec kurtizane, ki si je ne more privoščiti, in oče dvojčkov, katerih nikoli ne vidi,« je rekla Pari.

»Res je. Kot že rečeno, tukaj nekaj smrdi. Potrebujemo Gobrijevo poročilo, potem bomo morda lahko skupaj rešili to uganko.«

»Medtem pa upam, da so vaši dnevi v vlogi *hetaire* končani, milostljiva. Mislim, da vaš mož tega ne bi odobral. In groza me je ob misli na to, kaj bi rekel vaš tast.« Bardija si je skušal nadeti strog videz. S tistimi petimi zobmi, ki so mu kukali iz ust, mu ni ravno uspelo.

Vprašujoče sem dvignila roke. »Ne vem, zakaj bi imela kaj proti. Saj sem vendar *imeritno* dekle.«

Vsi trije so v en glas zagodrnjali. »Prav, no,« sem rekla. »Upokojila se bom. Ne pozabite pa, da je bila moja kariera sijajna, dokler je trajala.«

ŠTIRINAJSTO POGLAVJE

Gobri se je vrnil čez pet noči. Kar pojavil se je na pragu hiške svojega dedka. Ni imel možnosti, da bi se najavil. Že tako je moral izkoristiti svoja poznanstva, da je za nas opravil to nalogo.

Kraljevi sli so običajno potovali v etapah. Na koncu vsake etape je sel predal svojo poslanico odpočitemu slu, ki ga je čakal na dogovorjeni kraljevi poštni postojanki. Ta postopek je pospešil dostavo sporočil v vse odročne dele perzijskega kraljestva. V vsakem vremenu, podnevi in ponoči, so kraljevi sli neverjetno učinkovito dostavljali svoje pošiljke. Redko pa se je zgodilo, da je sel nesel sporočilo do določenega cilja sam, če je bila ježa daljša od enega dne. Do Ekbátane je bilo vsekakor dlje. Gobriju je nekako uspelo, da so ga poslali vse do Ekbátane in nazaj, kar je pomenilo, da je nekoga, ki je imel moč, prepričal, da je zanj prilagodil pravila. To ni bilo ravno nezaslišano, je bilo pa res, da si moral biti iznajdljiv in imeti dober položaj. Ker je opravil takšno nalogo, je bilo jasno, da je izjemno sposoben.

»Milostljiva, naprej moram. Zglasiti se moram v Perzepolisu.« Očitno je bilo, da je Gobri prijezdil najprej do nas. Bil je bled od utrujenosti in ves prašen.

»Seveda,« sem rekla. »Na kratko nam povej, kar moreš.«

»Najprej to, da ni nobenih dvojčkov.«

»Ni dvojčkov?« sem zavrnila.

»Niti enega otroka ni, ne deklice ne dečka. To je izmišljotina. Mandana še nikoli ni rodila. Malo sem povprašal naokrog in niti govoric ni o tem, da bi kdaj imela kakšnega moškega.«

»Si jo spoznal?«

»Sem. Zatrdila mi je, da se njeno plačilo v zadnjih treh letih ni povišalo. Živi preprosto, kar se ujema z njenimi besedami. Govoril sem z nekaterimi njenimi delavci. Vsi jo zelo cenijo. Častivredna je in poštena, pravijo. Niti sledi škandala ni v zvezi z njenim vodenjem.«

»Ne razumem,« je rekla Pari. »Kam gre potem denar, če ne k njej?«

»Teisp ima posrednika v Ekbátani,« sem ugibala.

»Tako je, gospa. Svojega brata, če sem natančen.«

»Kaj to pomeni?« je vprašala Pari.

Naslonila sem se na stol. »Plačil Teisp ne pošilja naravnost Mandani, ampak posredniku, ki potem plača *arassari*. Ampak plača ji le delček vsega, kar prejema.

Medtem pa Teisp v tukajšnjih spisih trdi, da ji plačuje več, in ima potrdilo svojega posrednika, ki to dokazuje. Nikogar ni, ki bi lahko temu oporekal. *Arassara* nima razloga, da bi ugovarjala višini svojega plačila, ker ve le to, da ji plačujejo kot običajno.

Zgodba o dvojčkih je bila izmišljena z namenom, da bi bila višja plačila za Ekbátano sprejemljiva, če bi se kdo začel spraševati, čeprav dvomim, da se je to gospod Darej kdaj spraševal. Kot je Bardija že poudaril, tudi njega kot večino plemičev, lastnikov posestev, ne zanimajo podrobnosti računov. Če se zdijo v redu na prvi pogled, je zadovoljen in drugo prepusti upravniku.«

»Torej si Teisp in njegov brat preostanek denarja razdelita?« me je vprašala Suzana.

»Točno tako. Prav nič zapleteno ni. Z lahkoto bomo dokazali njuno krivdo, zdaj ko smo razkrili podrobnosti.

Mandana ima potrdila za manjše zneske, ki jih je prejela od posrednika.«

»Trenutek. Ali morda to ne zadeva le posrednika? Morda Teisp ravno tako tava v temi kot Mandana.«

Pari sem odobravajoče pokimala. »Prav imaš. Vendar smo ugotovili, da v nasprotju z Mandano Teisp že dolgo živi nad svojimi zmožnostmi. Gotovo je zaljubljen v svojo kurtizano, če je noče deliti z drugimi. Kako daleč bi šel, da bi jo obdržal?«

»Še eno dejstvo, ki kaže na Teispovo vpletenost, je smešno visoko Mandanino plačilo. Vsak upravnik bi tako nepravilnost preiskal.

K temu lahko pripišemo še njegovo skrivnostnost in dejstvo, da njegov posrednik ni tujec, ampak brat. Poleg tega je kup dokazov proti njemu visok kot Babilonski stolp.

Seveda bo gospod Darej moral stvar tudi sam raziskati in vplesti tukajšnjega sodnika. Čas pa je, da gospodarja obvestimo, kaj se dogaja za njegovim hrbtom.

Gobri, dovolj dolgo smo te zadrževali. Nadvse sem ti hvaležna za sijajno delo, ki si ga opravil. Niti v kraljičini službi ne bi mogla najti tako sposobnega človeka, kot si ti.«

Bardija je glasno izdihnil, kot bi hvalila *njega*.

»Pojdi poročat v palačo,« sem nadaljevala, »obišči pa nas, ko boš lahko. Medtem bom napisala pismo gospodu Dareju in v njem na kratko opisala našo pritožbo proti upravniku. Če boš lahko pošto pomagal nesti v Ekbátano, ti bom zelo hvaležna, in nedvomno tudi gospodar. Ni ti treba prositi za posebne usluge in ga sam nositi v Ekbátano, delo lahko opravijo tudi drugi sli. Gre le za preprosto dostavo gospodu Dareju.«

Izkazalo se je, da pisma mojemu možu ne bo lahko napisati. Sklenila sem, da ga napišem kot uradni dokument, ne kot osebno pismo. Imela pa sem eno težavo. Vedela sem, da bo po prvi prebrani vrstici zelo verjetno menil, da ga želim

ogoljufati, prevarati in okrasti. Že zato, ker bom obtožila njegovega upravnika, bo ta v Darejevih očeh postal pravi junak.

V mislih sem sestavila petdeset različic in vse zavrgla. V nekem trenutku sem celo pomislila, da bi pismo napisal Bardija, ki pa ni znal pisati.

Minili so štirje dnevi, pismo pa še ni bilo spisano. Želela sem si zbistriti glavo, zato sem šla na sprehod po glavnem drevoredu. Nenadoma se je pred menoj prikazal Teisp.

»Zvitka bi rad nazaj.«

»Prosim?«

Stopil je še korak bliže, preblizu. Nisem mu hotela pokazati, kako zelo se ga bojim, zato se nisem premaknila.

»Vrnite mi zvitka, ki ste mi ju ukradli.« Sapa mu je zadarjala po čebuli.

»Moževi so, ne tvoji. Če bo prosil zanje, mu jih bom vrnila.« Ruto sem si tesneje ovila okrog ramen.

»Ne vmešavajte se v moje posle, ženska, sicer vam bo žal.«

»Si mi drzneš groziti?«

Izza nohta si je praskal umazanijo. »Še več kot to si bom drznil. Ne pozabite, da ste tukaj sami. Kdo vas je prišel obiskat, odkar vas je gospodar pustil na mojem pragu? Kdo vam je poslal pismo, da bi vas povprašal, kako se počutite? Nepomembni ste in nikomur ni mar, kaj bo z vami, še najmanj pa gospodu Dareju.«

Težko sem pogoltnila. Veliko ur sem se mučila ob dejstvu, da me ni zapustil le Darej, ampak vsi, ki sem jih poznala. Oče, Nehemija, teta, nekdanji sodelavci, kraljica – v preteklih štirih mesecih se nikomur ni zdelo potrebno, da bi poizvedel, kako je z mano. Prav lahko bi umrla, pa nihče ne bi vedel.

Teisp lahko vrta po moji rani, kolikor hoče, sem sklenila, vendar ne bom podlegla njegovi umazani taktiki. »Mislila, kar hočeš, vseeno imam prijatelje na visokih položajih.«

Osupla sem bila, ker se mi glas ni zatresel ob teh besedah. Prisilila sem se k nasmešku. »Tebi bo žal, ker se vmešavaš v moje posle.«

Stisnil je zobe. »Vrnite mi spise.«

»Bom razmislila,« sem odvrnila, se zasukala in se vrnila v palačo. Nisem se čutila varno, dokler nisem bila v svoji sobi v Kaspijanovi in Parijini družbi.

Dokumenta bom morala pokazati gospodu Dareju, ko se bo vrnil in raziskal mojo pritožbo. Ne bo mi verjel na besedo.

Pred Teispom sem imela prednost, ker se mu ni svitalo, koliko vem o njem. Nikakor se nisem želela srečati z njim, ko bi izvedel, da se nas je pet zarotilo proti njemu in zbralo dovolj dokazov, da bodo njegovo glavo nasadili na zelo dolgo sulico.

Po tistem, ko sem na vrtu srečala Teispa, nisem več nikamor šla brez spremstva. Vedela sem, da njegovih groženj še zdaleč ni konec. Kaspijan je, s tem, da je imel neverjeten občutek za čas, razvil tudi močan odpor do upravnika, kar je pomenilo, da je že ob pogledu nanj začel divje renčati in grozeče lajati. S psom sva postala nerazdružljiva.

Iz previdnosti smo zvitka skrili v kuhinji, ki se nam je zdela najvarnejša. Suzana se je domislila, da bi ju dali v pokvarjeno pečico, v kateri že leto dni ni kurila. Zvitka smo zavili v usnjene platnice, ju stlačili v zadnji del pečice ter ju prekrili s trskami in starim pepelom. Najbrž ju niti Kaspijan ne bi našel.

Izkazalo se je, da smo ravnali zelo modro. Ko smo se nekega dne vrnila z obiska pri Bardiju, je bila moja soba vsa razmetana. Teisp se ni niti toliko potrudil, da bi zakril sledi za seboj. Za pospravljanje sva potrebovali več ur.

Na moji postelji je ležal zmečkani pergament psalmov, ki ga je Nehemija dal Dareju na poročni dan. S svojim grobim razmetavanjem je Teisp še nadalje poškodoval zvitek. Zelo pazljivo sem ga razvila in z olajšanjem spoznala,

da ga bom lahko popravila. Brez pomišljanja sem začela brati.

*Ljubim te, Gospod, moja moč,
Gospod, moja skala, moja trdnjava, moj osvoboditelj;
moj Bog, moja pečina, kamor se zatekam,
moj ščit, rog moje rešitve, moje zavetje.
Hvaljen bodi, kličem Gospodu,
in že sem rešen svojih sovražnikov.*

Presenetilo me je, ker so mi bile te besede v tolažbo. Zdelo se mi je, da je pisatelj teh verzov natančno vedel, kaj nosim v svojem srcu. Poznal je moje strahove, moje občutnje nezadostnosti in nenehni trud za to, da ne bi izgubila poguma.

Pisatelja teh besed je zasledoval močan kralj, ki ga je nameraval ubiti. Zaradi nenehnega zasledovanja je izgubil vse – dom, ženo, prijatelje, udobje. Pa vendar se je v vsaki uničujoči preizkušnji, v vsaki napaki, ki jo je storil, boril proti obupu in zmagal. Na koncu je našel mir v *Gospodu*. In *Gospod* mu je pomagal v na videz nemogočih razmerah.

»Kaj je to?« me je vprašala Pari.

»Se spomniš dečka Davida, ki se je boril z velikanom Goljatom? Postal je moder in vpliven kralj. Pred tem pa je bil glasbenik, vojak, plačanec, norec in pesnik. To je ena njegovih pesnitev.«

»Veliko stvari je počel.«

»Naredil je najboljše v danih možnostih. Morda ga je Bog s tem pripravljaj na prihodnost. Morda se je moral David naučiti ponižnosti, preden mu je *Gospod* lahko dal veliko moč.«

»Ali ga je *Gospod* na koncu rešil pred sovražniki?«

»Je.«

»Potem pa bi ga morali prositi, naj nas reši. Iskrena bom, gospodarica, včasih se mi zdi, da je Teisp premočan za nas.«

Vedela sem, kako se počuti. Ironično se mi je zdelo, da je Perzijka morala spomniti Judinjo, naj se po pomoč obrne h *Gospodu*. To je bilo čisto Bogu podobno, da me je po Pari učil ponižnosti, zato sem storila, kar me je prosila. Naučila sem jo moliti, kakor so molili sinovi Izraela. Že veliko časa je minilo, odkar sem nazadnje svoj obraz obrnila k Bogu. Po molitvi me je obdal nenadejan mir. V roke sem vzela Nehemijev pergament in ga ljubeče položila na prsi.

Naslednjega dne nam je Bardija povedal, da je njegovo kočo doletela enaka usoda. Medtem ko sem sama še neka-ko prenesla nadlegovanje, pa sem se ob spoznanju, da je Teisp posegal v življenje mojega dragega prijatelja in njegovo kočo pustil v razsulu, močno ujezila. Pomislila sem, da bi nad tatinskega, veseljaškega podleža spustila psa. Pozneje mi je bilo žal, da tega nisem storila.

V moževi palači sem živela dobre štiri mesece. Več kot trije meseci so minili od tedaj, ko sem vstala iz temačnosti svoje postelje in izbrala življenje.

Suzana je vztrajala, da sem vsaj enkrat na dva dni pojedla bogat obrok in nisem pozabila, kako jedo plemiči. Nekega večera sem posedala za neprecenljivo pozlačeno mizo, ki so jo izrezljali jonski sužnji. Po Parijini zaslugi sem bila sama videti še bolj razkošna kot tista pozlačena miza. Vztrajala je, da mi lase uredi v izjemno izpopolnjen skupek kodrov. Nosila sem eno izmed prelepih Damaspijinih kraljevskih oblek. Temno modra svila se je tesno oprijemala mojega pasu in se nadaljevala v polno krilo iz majhnih naborkov, ki je vzvalovilo vedno, ko sem se premaknila. Pari je iz blaga, ki ga je bilo preveč na spodnjem delu krila, sešila skromen vložek za zgornji del oblačila.

Suzana je nenadoma vzkliknila: »Zelo ljubki ste, milostljiva. Gospod Darej bo ves iz sebe, ko vas bo zagledal.«

Ravno sem pogoltnila zrelo figo, od osuplosti se mi je zaletelo.

Še nihče mi v življenju ni rekel, da sem ljubka. Moja mati je bila ljubka. Jaz ... no, pa sem le dobro znala z jeziki in števili.

»Ne bodi smešna,« sem jo okarala, »nisem ljubka.«

Pari se je zahihitala. »Ste mar slepi? Seveda ste ljubki. Vedno ste bili, le niste se znali urediti.«

Vse bolj sem bila nejevoljna. »Neumnost.«

Vedela sem, da sem se nekoliko spremenila, ker me je Pari nenehno urejala. Izgubila sem nekaj kilogramov. Zavestna odločitev, da bom jedla bolj zdravo hrano, vsakdana vadba in tudi nova opravila, vse to je botrovalo izgubi odvečne teže, ki sem jo zaradi sedečega načina življenja pridobivala od dekliških let. Nikoli ne bom tako lepa kot Damaspija, nikoli ne bom imela njenih drobnih kosti in dolgih okončin. Majhna in okrogla sem, a ta okroglost je zdaj lepo oblikovana in ženstvena. Zdelo se mi je, da je kar sprejemljiva. Nihče pri zdravi pameti pa mi ne bi rekel, da sem ljubka, in v srcu nisem želela gojiti praznih upov na kaj takega.

Umaknila sem se v svojo sobo, ne da bi se zmenila za osuple poglede žensk. Pozornost sem morala posvetiti tistemu presnetemu pismu za Dareja. Nisem več mogla odlasati. Gobri nam bo gotovo kmalu našel sla in morala sem biti pripravljena.

Sedla sem poleg Kaspijana, iz predala potegnila polo praznega pergamenta in začela pisati.

Gospodu Dareju Passargadu, prijatelju kralja kraljev, poveljniku ...

Tedaj je Kaspijan z glasnim renčanjem prekinil tok mojih misli, tik preden je nekdo potrkal na vrata. Pari ni mogla biti, ker Kaspijan zaradi nje ne bi renčal, še manj ga je motilo trkanje. Odprla sem in pred menoj je stal Teisp.

»Gospa,« je rekel in se globoko priklonil.

Kaj takega. »Ja?«

»Prišel sem se opravičit.«

Želela sem, da bi se na mojem obrazu odražala ravnodušnost, ki je nisem čutila. Vsaj toliko sem se morala zadržati, da ne bi videl, kako me je skoraj pobralo od presenečenja.

»Kaj res?«

»Grozno sem se obnašal. Čeprav me je sam gospodar prosil, naj z vami ravnam, oprostite za odkritost, zaničljivo, se svojega obnašanja sramujem. Nikoli ne bi smel tako govoriti z vami, ne glede na to, kaj mi je ukazal gospod. Za to krivim pritiske te službe. Veliko posestev upravljam in ker je gospod vedno zdoma, odgovornost pade le na moje rame. Nikoli ne bi grdo ravnal z vami, če ne bi imel toliko skrbi.«

»Razumem,« sem odvrnila, čeprav nisem razumela. Upravniku sem zaupala toliko, kot bi zaupala pajku, da bo mrežo spletel v dobro ranjene muhe. Najbrž me je želel omehčati, da bi potem lahko spodkopal mojo opreznost. Zato sem se prisiljeno nasmehnila in odvrnila: »Potemtakem bi lahko začela znova?«

Poklonil se mi je. »Gospa je zelo milostljiva. Prav na to sem upal.« Sklonil se je in s tal pobral pladenj. »V znak sprave,« je rekel.

Prinesel mi je kuhano vino in datlje. Mojo pozornost pa je pritegnil pergament, ki je ležal na drugem koncu pladnja. Vzela sem ga v roke, ker je ležal preblizu vina. Na njem je bila babilonska različica epa o Gilgamešu.

»Našel sem ga v gospodarjevi knjižnici. Pomislil sem, da vam bo všeč.«

Ker je bila moževa osebna knjižnica v istem prostoru kot njegovi spisi, vse od prihoda nisem imela priložnosti priti do gradiva za branje. Če prestradanemu ljubitelju zgodbi daš zvitek, je to podkupovanje v najboljšem pomenu besede. Skoraj sem podlegla. »Hvala,« sem rekla. Pergament sem odložila na kavč, mu iz rok vzela pladenj in mu pred nosom zaprla vrata, da ne bi podlegla skušnjavi.

Čez eno uro sem bila še vedno zatopljena v zgodbo o Gilgamešu, ko je Kaspijan ob meni otrpnil, potem pa skočil pokonci in stekel k vratom; lajal je in cvilil ter tako silovito praskal po vratih, da bi skoraj izdolbel luknjo.

Tedaj sem tudi jaz od daleč zaslišala može, ki so se pogovarjali. Kaspijan je norel ob vratih. Bala sem se, da bo ugrižnil obiskovalca, če ga izpustim. Skušala sem ga pomiriti s tolažilnimi besedami, a ni se ga dalo utišati. Nazadnje sem ga zgrabila za ovratnico in previdno odprla vrata, v upanju, da bom izvedela, kdo je obiskovalec.

Kaspijan je planil in se mi iztrgal iz rok. Postavil se je na zadnje tace, prednje pa položil na ramena obiskovalca, ki je stal pred mojimi vrati. Mož je bil ujet v objemu Kaspijanovega vznesenega sprejema, roko je še vedno držal v zraku, ker ga je žival očitno presenetila sredi trkanja. Pes ga je začel veselo lizati po obrazu.

Nehote sem stopila korak nazaj, saj sem odrevenela od presenečenja. Pisma mi ne bo treba napisati, kajti pred vrati je stal moj mož.

PETNAJSTO POGLAVJE

Nekaj trenutkov sem imela, da sem lahko dojela nepričakovani Darejev prihod, medtem ko mu je Kaspijan vzneseno izkazoval dobrodošlico. Obraz si je obril po egipčanski modi. Še nekaj drugih perzijskih mladeničev sem videla, ki so bili tako obriti v poletnem času, ko je bila brada gotovo zelo neprijetna. Njegov povsem obriti obraz je bil osupljivo lep, brez brade pa je bil videti še bolj ranljiv. Prvič sem opazila, da so se mu na licih pojavile jamice, ko se je nasmehnil, in da se mu je obraz od sreče omehčal.

Na njegovem obrazu je bilo videti tudi utrujenost. Oči so mu obrobljale temne sence in bil je bled. A v tistem trenutku je pozabil na vse ter užival v Kaspijanovem igrivem sprejemu.

»Kaj delaš tukaj, ti zverina garjava?« ga je vprašal in njegov glas je obarval smeh. »Pojdi z mene. *Sedi.*« Na moje presenečenje ga je Kaspijan takoj ubogal. Na moje ukaze se je odzival s prezirom in nekako vzvišeno.

Če bi imela možnost, bi raje izbrala zobobol kot pa pogovor, ki je moral slediti. Hkrati sem začutila olajšanje. Globoko v sebi sem vedela, da bo Darej poskrbel za težave s Teispom. Vedela sem, da mi ne bo več treba nositi bremena odgovornosti.

Seveda sem ga najprej morala pripraviti do tega, da bi me poslušal, kar je bilo veliko laže reči kot storiti.

Zdaj, ko je Kaspijan tiho sedel, je Darej svojo pozornost namenil meni. »Oprostite, iščem svojo ...« Za trenutek je obmolknil in se zastrmel vame. »Si to res *ti*?« je izdaval.

Tega nisem pričakovala. Ali sem bila res tako drugačna od dekleta, ki ga je srečal na tistem hribu? Priklonila sem se mu. »Sem, gospod.«

»No, vidim, da imaš več obrazov.« Njegov nasmešek ni bil prijazen. »Kako prikladno.«

Nisem se zmenila za zbadljivko. Nedvomno ji bo sledilo še veliko podobnih. Če bi se branila vsake grenke obtožbe, nikoli ne bi razrešila težave s sprijenim upravnikom.

»Gospod, zelo dobro je, da ste prišli v tem trenutku.«

Darej se je z ramo naslonil na zid in prekrizal roke. »Kaj res?«

»Prav res.« Odhrkala sem se. »Slabe novice imam za vas.«

»Moj prihod je ugoden, ker imaš slabe novice? Čisto tebi podobno. Slaba novica se ti zdi nekaj dobrega. Povej mi, ženkica, kaj tokrat skrivaš v svojem svilenem rokavu?«

V obupu sem mu obrnila hrbet. »Gospod, storila sem vam krivico, in to iskreno obžalujem,« sem rekla in se spet obrnila k njemu z željo, da bi mi verjel. »Upam, da boste nekega dne spoznali, da sem to storila nehote. Trenutno pa lahko za vas storim nekaj dobrega.«

»Vsekakor, stori dobro dejanje. Igraj svojo igrico. Ne bom tako lahka tarča, kot je bila Damaspija.«

Spet sem prezrla njegov posmeh. »Vas lahko nekaj vprašam? Ali ste povedali Teispu, da pridete?« Pomislila sem na upravnikovo spravno darilo pičlo uro prej in se vprašala, ali je to storil zato, ker je prejel opozorilo o Darejevem prihodu in se je skušal zavarovati.

Darej je pobesil obrvi. »Teispu? Ne. Iz Ekbátane smo odšli nepričakovano, in nisem pošiljal sporočil. Zakaj?«